ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԶՄԻՒՌՆԻԱ | ՈՒՐԲԱԹ 10 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1847 | ԹԻՒ 276

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Կոստանդնուպօլիս · 7 յունվարի ·

Լուսաւորութեան արժանի երևելի բան մը չու- նիք ծանուցանելու․ բայց հանրօք քաղաքակրթու- թեան փայլը, որ մեզ ՚ի հանդարտութեան է, ... ամենայնիւ Օսմանեան Կայսերութեան ... թեան ընթացքը․ ինչպէս որ Եւրոպայի մէջ, սանկ ... Կոստանդնուպօլիս մեծ ապահովութիւն մտա- ... , և այս տարւոյս կողմէ ... մը- ... մը անդամ խորհուրդ եղաւ Բարձրա- ... Դուռը ՚ի ներկայութեան բոլոր երևելի ... պաշտօնատարաց և քաղաքական երևելի անձանց ․

Սուլթանական հրովարտակաւ հետևեալ փոփո- խութիւնները ՚ի գործ դրուեցան ․

Զմիւռնիոյ կուսակալէն Օ․․․ փաշան՝ Սեբաս- տիոյ կուսակալ անուանեցաւ , փոխանակ ... փաշային որուն դեռ նոր պաշտօն մը չտրուեցաւ ․ ... (որ ՚ի Բռուսայի) հարկապահանջ (մու- ...) ... փաշան՝ Զմիւռնիոյ կուսակալ․ ... Օ․․․ փաշային տեղը ․

... նախկին կուսակալ Ալիֆ փաշան ... (կալմագամ) անուանեցաւ ... փաշային ․

Սեբաստիոյ նախկին Օսման Մահմուդ փաշան՝ ... մէջ միրանին հաստատուեցաւ կու- տակալութեան տափճանն ․

Կոստանդնուպօլսոյ մաքսատան մերասնո- ... ամէն ... դաշնական ձևոյ մերոնքյու- (մաքսի նորին) անուանեցաւ․ փոխանակ Ելիֆ պէյին , որ մեռ օրերս մեռաւ ․

Երկաթութեան Բարձրագոյն դիւանին անդամ Մուրատ պէյին ալ մաքսատան կառավարութիւ- նը յանձնուեցաւ․ Դեֆթեր պէյին տեղը ․

—Երրորդ փառօղապետ փեփոխպ Յակոբ Յոհաննէս Էֆէնտի , որ կառավարութեան հրա- մանաւ Դարդանէլ գացած էր յանձնութեամբ մասին ... այն տեղը գտնուած հանդերը քննելու համար , նոյնպէս շարժեր գործուն ՚ի Կոստանդնուպօլիս դարձեր և է․

—Հռոմայ կառավարութեան պաշտօնատար մասին ... գրեթէ ամիսէ մը ՚ի վեր Կոս- տանդնուպօլիս կեցած է , և բանի մը անգամ՝ ... թեան գնոյ ... գործոց ... ... Էֆէնտի , և այս խորհրդոց նպատակը կերևի թէ , Բարձրագոյն Դրան և Հռոմայ ան- ... թեան մէջ առևտրական դաշնադրութիւն մը հաստատել է ։

—Վալէթա նեյիստի ... գիրքին գա- ... Աբխազիա ... բժշկին բարեխնամ ծառայութիւնները վարձատրելու համար՝ օգտ- ... Ամաթիա հրաման բրեւ ... որ պատուական տուն մը շինուի ՚ի Պէյ ... ... բժշկին բնակութեան ըլլալու համար ։

—Վեհափառ Կայսրը յատկացուց իւր ազգային բարեհաճութեամբ աղամանդեայ Նիշան իֆթիխար մը Հոլլանդայի Հօլլանդայի Գաղղիոյ Հիւպատոս մսիւ- Կիլլին․ որուն անցած շաբթու խրկուեցաւ , ինչպէս պատուոյ նշանը Գաղղիոյ դեսպանին գրեթէ ձեռքը ․

—Զգոյշ անձին երկաթագծին գործութեանը և ն- ... թեամբ ... Կոստանդնու- պօլսոյ քաղաքական կառավարիչ փեփոխպ Հա- ֆըզ փաշային բարեխնամն և անխոնջ ջանքը , ... ՚ի գործ կը դնէ մայրաքաղաքիս բազմաթիւ բնակչաց անդորրութեանը և ապա- հովութեանը համար , այսու ամենայնիւ երկրո- րդ ... ... Նորին Վսեմութեան այս գո- վելի ջանքը կատարելապէս ներգործութիւն մը ունե- նալու համար ... պէտք ... գործակ- ցութիւնը հարկաւոր է , եւրոպացի հպատակնե- րէն անհարմարութիւններ բնակիչներուն արժանաւոր պատիժը տալու համար ։

ՍՄԻՐՆԱ

Սէլանիկ · 25 դեկտեմբերի ·

Օսմանեան կառավարութիւնը իւր ուղղական մարդասիրութեամբը բարեհաճեցաւ 75 հազար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐԻՆԱԿ ԿՏԱԿԻ

Նորածինի , կամ հասարակ կոչմամբ Սարգիսեան որդի Մատթէի Հանդիպանցայց *(1)*

Ընծայական Իշխանութիւն և ժ Ամառնային Հայր և Որդի Ներսէս Հ․Գ․Ի

Այս գիրներէս առաջագոյն Գորգածին (և կամ հասարակ կոչմամբ Սարգիսեան) որդի Մատթէի որ ... հաստատել ... իմաստնեաց , ... բարեպաշտ և ծնեալ աստ հանդիպանցի որ- ... համառօտութիւն բնակիչ Կարինոյ քաղաքին՝ որ ... , ընդ ... անդրդուելի ... Յաւէտ ...ն հողոյս եօթնհարիւր ... ... մէջ անդր երկոտասանն , ... ժամանակի ինքն ․ ամենայն ... մեծ և փառաւորեալ ... հաստա- ... այս՝ ... ... Յա- ... յիշատակ ... ... ներկայ ... ... գրեալ ... Արկղին ... այս ... Հայոց եկեղեցւոյն ... մեծ բա- ... , որ ընդ յիշատակութեամբ ... ՚ի

(1) ... ... թարգմանեալ կտակին օրինակն ... ... ՚ի ... բա- ... ... ։

հիւանդ ... ՚ի ներքոյ ... յարկ- մանեան ... ՚ի ծոցս ... են ... մաքուր ... ՚ի հիմնէ հաստատեցաք և ... ծախուց ՚ի ձեռն ... և հինգ հազար ... ։ Եւ այս տունս ... կոչի է ... և ... ։ ... կոչի է ... և հասարակ ... ։ Երեմեան կոչի է ... ։ որ Չինի ... բաց ... և իմ ... են․ իսկ ՚ի հիւանդոյն կոչի է ... եկեղեցւոյ , յարևելից ... ... հաստատ ... ... , յարևմտից ... ՚ի հիւանդ եկեղեցւոյ ... է , և յարևմտից ... ՚ի հա- րաւ՝ ... ... իմ ... է որպէս տունս ... որ ... եւ ... եւ ... Հայոց և ... եկեղեցւոյս , և է ... յարևմտա և ... Դարբին Յոհաննէսի տունն , ... յարևելս Աճեմեան Մարգարի որդի ... տունն․ իսկ ՚ի հարաւ կողմն է հասարակ ճանապարհ որպէս ... ... Եղբայրս տունն է ... յարևելս ... ... Յարութիւնի տունն , ... հիւսիս ... ... տունն , ... յարևմտա ...

... Սահակեան տունն ․ Իսկ ՚ի հարաւ կողմն է հասարակ ճանապարհ , որ և ներկայ ՚ի նոյն տանս բնակիմ ․

Բայց յայսմանէ , այլ և ունիմ ինձ կալուածս ... և խանութս․ որոց ... ... թուղթքն և ... ... փաստք և այն ... ... են․ Եւ զայս ևս յայտնեմ․ զի ես ՚ի ... ... բեր ... ծախ ... ... ՚ի ներկայ թղթոյս ... ... = Արդ Ես ... ... Ահա ... ... և ... ... և ... ... ՚ի թղթոյս ՚ի հինգ հազար ... ... որ է այս․ այսինքն =

Ա․ հատոր = ... ՚ի ... ... եկեղեցւոյն ... ... =

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 10 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1847 | ԹԻՒ 276

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Կոստանդնուպոլիս, 7 յունվարի:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ՕՐԻՆԱԿ ԿՐԹԻ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible], 25 դեկտեմբերի:

[illegible] 75 [illegible]

[illegible]

ղուրուշ խնկելու 'ի նպաստ հրկիզեալ աղքատ գերդաստանաց քաղաքիս. այլև սրբուհին Ճորտաբոպեա մը եկաւ նոր ձնաւէրս ամսոյ սրտագին բարեկորդ ձեռք և փոքրաց լուծութիւնը նշանակելու համար։

Աէրմիկի յանուոյ գերապատիւ Հօրն ու ս. ումիրդըն՝ օգոստափառ Սուլթանին կողմանէ պատուոյ նշան մը ընծայուեր իւր 2° աստիճանի տարիճանին մերարերեալ։ Նորընտրատիպ մեծ ծախսերու Մեճիտիէ Ալի փաշան Աէրմիկի եկած ժամանակը սրտէն յուր տուած էր ցեղեալ սորվնորդին՝ այս սրբունական փորձառութեանը համար, որ իրեն ընորհուեալ էր։

Արմանաց փոխօք ընդ հանրապէս մեծ շարժում մը կայ քաղաքիս մէջ և կերեւի թէ գներնս եւ առաւել բարձրանալու են։ Բազմութիւն նաւեր կըդատուին արմտիք բեռնաւորելու համար, որ դեռ չհասան. թեպէտև մնաց բեռները սրտաբատ կըմնան շտեմարաններու մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրա, 22 դեկտեմբերի։

Վեհափառ Թագուհին հրովարտակաւ մը պառլամէնտի երեսփոխանաց ժողովը յունուարի 7ին պիտի բացուի. և քաղաքական անձինքը խիստ հետաքրքիր են իմանալու, թէ արդեօք ինչ փոխման պիտի ունենան Փորթիթայի գործին վրայօք բոլոր միաբանութիւնները ցեղեալ խորհրդարանին մէջ։

Համադրութեան ուշադրութիւնը Իռլանտայի ժողովրդոց դժբաղդ վիճակին վրայօք դարձուցեալ մէջ, և թէպէտ կառավարութիւնը կըշտամբանէ իր մարդասիրական ողորմութիւնը. սակայն ամենայնիւ անհնար է որ այդչափ բազմութիւն ժողովրդոց սպառուած ծարելու չափ բաւ սկսին գործ դնել։ Անգլիացի լրագիրներուն հրատարակած հաշիւներէն կիմացուի, թէ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը՝ հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամսոց մէջ 441,150 լիրա ստեռլին. (46,541,325 ղուրուշ) ծախք ըրած է կորսուելոց գործ ճարելու համար. և սոյնքան փոքր ատոր բանուորներուն թիւը՝ հոկտեմբերի 19ին՝ 114,330 հոգի էր. և օր քան օր աւելնալով, նոյեմբերի 16ին՝ 273,023 հոգիի հասեր է։

—Լոնտոյի լրագիրները ներքին գործոց ատեան Սըր Ճորճ Կրէյին ձեռօք վերաբերեալ ազդարարութիւն մը ծանուցին կառավարութեանը. սորեղծով սրտէ Անգլիոյ բոլոր նաւահանգիստները բաց ըլլան ատար երկիրներէն եկած ցորեններ մտնելու համար՝ առանց ամենեւին տուրք մը վճարելու։ Սըր Ճորճ Կրէյ, թէպէտև մեծ անհկարութիւն մը չառաւ այս ազդարարին յանձներ՝ փոփոխման մը ընդունելուն վրայօք, սակայն ամենայնիւ յաջողութեամբ խորհուրդ Վեհափառ Թագուհիին նմանցընելու։ Լոնտոյի ընակչաց այս խանդակ ինդիրք, որուն գործադրութիւնը ամենահարկաւոր կըհամարին անոնք հասարակութեան չքաւորութիւնը և կարօտութիւնը թեթեւցընելու համար։

ՓԱՐԻԶ

Փարիզ, 25 դեկտեմբերի։

Գաղղիոյ ազգային երեսփոխանաց և Փարիզի խորհրդարանները ամսոյս 30ին պիտի բացուին. և բառ որում Անգլիոյ խորհրդարանը յունուարի 7ին միայն պիտի գումարուի, առաւել նախ և առաջ մասն Կիպրոսին հարկ պիտի ըլլայ իւր խրատուներուն յառաջ բերել Մոնթբնաքի ամուսնութեանը վրայօք. որուն պատճառաւ Անգլիոյ և Գաղղիոյ տէրութեանց մէջ եղած փոքրիկ մանրիմ կարողութիւնները գրեթէ ընդունեցան. և այս անուանութեան գործադրութիւնը Գաղղիոյ կառավարութեան օգնելը միատակոր ընելու համար անշուշտ մեծ փոխարինութիւններ ծագելու են խորհրդարանին մէջ. քանզի երկրայութիւն չկայ. թէ այս երկու կառավարութեանց մէջ կայ ատրեալ համաձայնութիւն չմնալով՝ Անգղիոյ ընդ հանուր խաղաղութիւնը և հաստատելութիւնը միջա փաստր մէջ պիտի մնայ։

Կըհաստատեն թէ սրբազան առեւտրական թեանց մէջ, (որ բառ ազատութեանն խորհրդանոց բացուելու օրը պիտի ըլլի) մեհափա Լուի Ֆիլիփ Թագաւորը Յ յառաջ յօրինած պիտի բնուորութիւնը հասարակապետութեան ընդունելու համար՝ որով յայտնի ըլլալու է, որ երեւելի գլխաւորին վրայօք Վիէննայի խորհրդարանին գէմ Գաղղիոյ կառավարութեան բռնած բարեկարգական յաջողութեան զօրութիւնը։

—Ընկերութիւնը Տէգօ օրագիրը հրատարակելով հաղորդուածը Բագվելլ Ռասիր ջէնը, որ գաղղիացւոց անհաշտ թշնամին է Ափրիկէի մէջ, հանդերձ ցուցուցեր է Գաղղիոյ իշխանութեանը հնազանդիլ. բայց կերեւի թէ այս լուրը սխալ եղեր, և միայն հաւանական երեւմանցուցեր կործէքով առաւօտեր է որպէսի խաղ մը թէպէտ որ ցեղեալ օրագիրը հետեւեալ ձեռք դնել միայն հասարակութեանը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐՔ

Զմիւռնիա, 10 յունուարի։

Ծովապետին որսին կըխօսէին 'ի նորոգութեան տարւոյս Քերմեռանդ բարեհաճութեանց նոր ընկալ մեր ամենապերճ հայոց ազգին տնօրէնութեանը միարանութեամբ և ամէն կերպով աշխատասիրութեանը համար, և ճանճառ որոնք Արշալոյս Արարատեան տպագրութեան ազնիւ ընդդէմ որոց բարօրութեանը և երկար կենացը համար

Ամեն տեղւոյ գերեզմանին իմ, մի մոցենիկ, քանզի ամեն տեղւոյ գերեզմանաց իմ, ես և վասն իմ սանս եղեւյն՝ երկու քաղթոյ և մին կուսաւորեան նմ առեալ եկեղեցւոյն յիմ սան գետնին. արեան եղէն պաշտպանեցին ինձ և ձրի ոչ թաղեցին զդին իմ. և կամ զի ներքոյ ցեղեալ Աննային, յայնժամ թաղեցին զնա 'ի հանդստարանին Նոգկլոոց. և դրեթեալ Աննային թաղեցին 'ի գաւիթ եկեղեցւոյ. առաւօտ զերն տեղւոյ գերեզմանի նորա՝ նման այրց։ Իւր զերեն ցեղեալ իմ՝ տուած գետնին՝ օրինօք գասատուանի սփրեցին և խառնեցին ընդ գետնին սան իմ. Իւր յետ թաղման մարմնոյն իմ, երկոթեաց ամենայնիւ բաշցին 'ի ներկայութեան երեք բարեխօսն Պարիսայ, և զամենայն եղեալն 'ի նմա ցեղեալ ներկայ Պարիսաց փոյութեամբն և թաղման արբեցին. Նորա երկոթեայ ամենայնիւ մի փոխեցին. այլ զամենայն հարկաւոր գրեանքն իմ կըլլին 'ի նոյն ամենայնն փակեալ պահեցին 'ի փոխ ապահովութեան։ Նոյնպէս, ամենայն իմ առաջեան և իմ անուանէ գտեալ անոր, գետնին և կամ այլ չինուածք, որքան և ներկայ ունիմ, որպէս վերն գրեալ կայ, և կամ եթէ պատահեսն ինչ առաջնոյ և 'ի ներքոյ գրեցից յաւելուեալ նշանաւ և առհմանօք՝ համայն և բոլոր անշարժ կայքն իմ, այլևինչ անէրն եայն՝ առանց փոխանելոյ, առանց գրաւելոյ, առանց գին դնելոյ մնասցէ. Նաւն ամենայն կալուածս իմ և բառնամ զհարկաւորութիւն ներքոյ ցեղեալ ամենայնն կայից իմոց. և մնասցէ՝ նոյնպէս և իմ կտակեալ պաշտպանութիւնն. զի մինչ 'ի վեհն ժամանակի ամբ և չոգեն և չանիցի օր կարօտութիւն փոխանակել, կամ գրաւ դնել և կամ գին դնել իմ անուամբ և առաջեալ ծովածախ ամենայն, և այլն, և կամ 'ի կողմանէ այլոցն հանդերձ մեծամասնեալ յիմ առաջ խնդ։ —Իսկ մեր այլոյ ինչ և զաանիցի ինձ չողմէ մատ, թէ նորա գրած կայ, թէ փոխանելի չարժան իր, և թէ թաղոյինքեր ամենայն չարժելի իրան յիսում ժամանակին փոխանեցին, թաղոյինքեր և անէրծո քրէհն ժողովեցին, և 'ի ժողովեալ մնացորդին ցի հարուքն հինգ՝ իւրեանց հաւասար վեր առցեն։ Նոյնպէս և իմ թաղման անէրի մասնանթի, խաղի, և 'ի ներքոյ ցեղեալ երեւուն և մին աւուր ամանակ խարչն վեր առցեն, և մնացեալ մնացորդն Կուսկանու ամենայն կամ ամթիփիէթ առցեն, մնացեալն մնասցէ, եթէ Կաւ՝ պահու առնող կամ ամթիփիէթ չառնեցի, զրամագիտակ մնացորդի դրեցեն մինչև մին արժանաւոր եկեղեցոյ բերողական, կամ գանձ կամ գրաւելիք և կամ այլ ինչ արժանաւոր և արդիւն ասոր չինուածք պատահեսցի և գնեցին. և յարժամ պէտցեսցի ինչ պատահեսցի եթէ նորա մանաւանդ և ինքն ամենայն ծախն մնալ ինչ բանից, և նոյն մնացորդէն վեր առցեն պարզած և հարկաւոր իցէ. և գնեցին. և այլ յետոյ յիմ անէրի քրէհն հասուցեն զարդարութիւն —Իսկ փոխ նոր առացեալ չինուածքն և յարժամ գնեցին եւ թէպէտև իմ տարորաբութեան նեքան իւր ամենայն առաջեան և նշանեալ յառաջացեալ գրեցին, թէ այս նոր չինուածքն և կամ եւ ինչ առանն եւ վերն ցեղեալ Մեծնկի առաջի գնեցին. և նորա ցեղեալ մնաց է առանց փոխանել, և առանց գրաւ դնել յաւիտենական ժամանակաց. որպէս վերն ցեղեալ անէրն։ Իւր կարդ քրէհն եւ իմ մեր անէրծո քրէհն խառն բաժանեցեն համեմատ իմ 'ի ներքոյ գրեալ ազգատ կորանին։

Բ. Հատ. Ակնկալեալ սրատ իբեմ կտակակատարքն ինձ. զի Աստուածոյ Յարութիւնն մահ ատաջնակից իմ երրորդ ամենն, և ամէն ամենայն տարածքովն, որպէսզի ազնուան բոլորն անապական յանձնեսցեն Թաղականք իմ ազգին Աննային. Եւ յիմ մահուան օրէն սկսեալ որպէս և կենդանի մնացեալ ցեղեալ Աննային, զի ամէնն երեքուն և մին աւուր օրոյ խարչն առցեն անոր, որ նոյն խարչ

Արքունական պալատը մը հրշտակարանին մէջ նաև պալատին յատուկ պաշտօնէից և աղքատաց բարերարութեան և ուրիշ ուրիշ երկրագործականներ բարեկարգելոյ համար. քանզի անոր մեծամեծական օժանդակութեամբը. մինչև ցարդ հաստատուն մնացած Արքունական Արեւելեան 1847 տարւոյն ալ, որ կ՚ըսեն, նոր սուլթանի մը բացուելով իւր առջին բան կարի քանոնն, ուժատարութեամբ Հայկական ժողովոց ազատական, քաղաքական և քաղաքական յառաջդիմութեանց օգնական լինելու համար.

—Կոստանդնուպոլսոյ սարսափ Գրիգոր Կոստանդնուպոլսեցի, ամսոյ 2ին դ ապագայական շոգենաւով Իզմիր Փարիզին գալով. և նոյն օր Կոստանդնուպոլսոյ յանձնարարութեամբ Կոստանդնուպոլսի երթալու համար.

Ազգային դպրոցական ամենայն երիտասարդը, մեծապատիւ Հեղինակ Սկիւտարի Արմաշի ուղղակի ընկերք ըլլալ և անոր տնտեսական ծախսերը հինգ տարի Փարիզ մնալով՝ երկրագործութեան արհեստ և անոր վերաբերեալ գիտութիւնները սորված է, և երևելի երկրագործաց տանը ընդհանուր հրահանգութիւններ առնելով եկած՝ որ փոխանակ կալուածներ ունի մեր ազգի մէջ, երկրագործութեան արուեստը կատարելագործելու ձեռք բերած ըլլալու համար.

Երկրագործական օրինաւոր գրութիւններ մեր առաջին ժողովուրդ Արմաշի այդ մեծածախական և ողջամտական առաջնորդութեան մէջ, բանզի այսպիսի հայկենսաբանական զարգացուցիչ կարծ մը ներքին քաղաքական կը բացատրէ մեր արժանաւոր գործոններ.

—Վերին յարգի պարոն Պօղոս Կոստանդնուպոլսեցի՝ բանի մը տարի ՚ի վեր Կալկաթա գրականէրով, այն ուղղի մեծագնից Հայկենսաբէր յարգ.

գերեաց նպաստը բարեկար տպարան մը հաստատեր է նոյն մայրաքաղաքին մէջ նոր և ազգի ազգի պատմական գիրք ձուլելով. Այս տպարանին երախայրին, որ Գանձարան ազգին անուամբ գրքոյկ մին է, որուն մէջը բառ բառականին տպածուն և մորուք երեցուն մէջ, Հանգուցեալ փեսայ Պօղոս աղային նուիրած է տպագրիչը ՚ի նշան երախտագիտութեան.

Այսչափ նորահաստատ տպարանաց փոխանակ բարեկեր Հասարակութեանց ուսեալ անդամներ աղքատ համար, որոնց հանգանակութեան պատճառ Արմաշի արդիւնաւոր յառաջադիմութեան օրինակը հրատարակել ուզելով. մեր մէջ յառաջոյ Կալկաթայի Հայոցս բնիկները ազգասիրական և ուսումնասիրական աշխատութեան պահանջը.

—Յանկարծ և մեծ ծանուցանել ՚ի պատիւ Արքունական, որոնք պատիւը ընծայեալ բոլոր ազգը կարեւորելի. թէ Պերսիայ համարաց, և Հայկի համալսարանին նախանձայոյզ Պրուսիոյ երևելեալ վիճակաց փորձառութեամբ մը մեծ օրինակի համար առաջարկեցին մեր օրագիրն.

—Առանձնակի երիտասարդ ինքն կը նմանի մեծ յառաջդիմութեանց ծանուցանել, թէ Կալկաթայի գեղեցիկ հանրային որ էր "Հնդկաց ազատական և ուսումնական ձեռքով յանձն ընդունել տնկել, Պերսիայ կենդանի.

—Կրկին Գերմանիա ընդ հանուր հեղինակ մահու նշանը ընկերութեանը իւր բնակարանը ամսոյ 2ին հասուցմեր բարձրը գաղղիական շոգենաւով և բանի մը ժամէն ետքը ետ մեկնեցաւ նոյն շոգենաւով Կոստանդնուպոլիս երթալու.

(1) Պերսիայ Արքայական թագաւորութիւն բանակն է, իսկ Հայկ և Պրուսիա, նմանապէս նոյն տէրութեան գլխաւոր և ծաղկեալ քաղաքներն են.

Այսօր պաշտօնատարը գրեթէ 15 օրէն ետքը ակամ վերադառնալով իւր պաշտօնը վարելու համար.

—Տարիքին բարեգութ կառավարիչ փեսափայլ Արքունի Գաւառի մէջ մը մարդասիրական ոգւով անդադար խնամք կտանի հասարակութեան ամէն դասու թեանց և ազատութեանց վրայ. և բազմաթիւ ժողովին (շուրա) գործակցութեամբը ամէն կերպ հնարաւոր բարեկարգութիւնները ՚ի գործ դնելու ջանք կընէ. Այսպէս շարժելու Նորին Վսեմութեան ջերմեռանդ բանիբուն փառաց ուրիշ և ուրիշ գործոց ուղղեալ վերաբերեալ բաներու համար յատուկ օրէնսդիր գտնել հրաժարեցան, որպէսզի աղքատ հասարակութիւնը կարող ըլլայ գործաւութեամբ և ամէն դիւրաւ համբերել իրեն օրական ապրուստը.

Նորին Վսեմութեան այս մարդասիրական և բարեխնամ կարգադրութիւնը անշուշտ մեծ գովութեան և երախտագիտութեան արժանի է.

—Վաթսուներորդ Ռեւպուբլիքեան Լուիս Փիլիպ օրինաւոր գործոց 32երորդ թարգ մէջ հետեւեալ յօդուածը կը կարդանք.

Պետական ծանուցմամբ թէ Արդարութեան բարձրագոյն ատեանին անդամ Մուրատ պէյը Կոստանդնուպոլսոյ մարդասէր վերատեսուչ անուանեցաւ, պատուական հասարակութեան կը կարծուի. թէ Մուրատ պէյին առջի պաշտօնը ուրիշին տրուելու է, բանզի նոր ընկերութիւն մը, (որուն մասնակից են ուրիշ տէրութեան բանի մը գլխաւոր պաշտօնատարներ, և որուն վերատեսչութիւնը Հայազգի մեծանուն որոց ընկերութեան երկու անդամոց՝ այսինքն մեծապատիւ Հեղինակեան Միքայէլ Արմաշին և Մարտուռ Արմաշին յանձնուած է.) ծախու առաւ Կոստանդնուպոլսոյ և Իզմիրու մաքսը 1847 մարտի 1էն սկսելով. Այսպիսի հաւանական է, թէ այն ժամանակը, որ

թողլով միանձնային առաջնորդութիւնը ՚ի Յիսուսի անուն ընծայեցի առանց քրեն մինչև իւր մահն. Իսկ թէ մարդ աղքատին Աստուծոյ ես իւր կառավարութեան պահեց յիսուսի Յիսուսի նոյն խորհրդով: Բայց եթէ առաքելութիւն պատահեցի մեզ և կամ միւսն չկամիլին մեկնելոյ մեր մասին՝ յանձնամ իմ կառավարութիւն յիս առաջ կենդանի երեք հարիւր ամ մի պայ տուցեն յիսուսի Աստուծոյ և քահանայի տանել ՚ի Աստուծոյ հանգեն զնա ՚ի ամէն. Իսկ Յիսուսի մնացէ ՚ի տանն մի և նոյն կենդան և մի ամսիւ պայ ամենայն խորհրդի. Բայց ընդ այն կարողութիւն փոխանել, գրաւել, և կամ չորհնել ամէն զայսն և կամ ՚ի տան առաջնորդին համար ինչ.—Առաջ յետ մեռանելոյ յիսուսի Յիսուսի, իմ կառավարութիւն վերջ յիսուսի ամենայն առաջնորդ և կամ այլ ոք ՚ի կողմն դատեցին յիսուսի Յիսուսի փոխանել զնա. Իսկ գոլ յիսուսի Աստուծոյ մինչև ցմահ յիսուսի Յիսուսի մնացեալ լիցի ՚ի տան իմ ըստ խնամարարութեան Յիսուսի, յետ մեռանելոյ Յիսուսի, զվերջին յիսուսի երեք հարիւր ամ մի օրէն մի ամսուն զգեստն տացեն և հանցեն զնա ՚ի տանէն. Յետ թողով տացեն, առն բերեն. և առն առաջնորդի և կամ միւս այլ ինչ կայ ծախ ՚ի մասին Յիսուսի ևս վերջին յիսուսի իմ անկրկ բերեն խորհրդ բոլոր անեցեն համարել իմ ՚ի ներքոյ

գրեալ պատուիրանին:—Արդ՝ գարձեալ ես փառք յիսուսի Յիսուսի և Աստուծոյ պատուիրեմ. զի ՚ի վերջ յիսուսի ոչ խորհին եւս անխափան և անարատ տացեն. Բանզի բազում ամք են յորմէհետէ ապաստանեալ են առ իս, և մանաւանդ մինչ ՚ի Թիֆլիսական հասարակ ընկերին ՚ի տանն իմ, վասն որոյ սաստիկ հարկէ զնոսա խնամել.—

Դ. Յաղագս Աղբարց պատուէրս յայտնեմ կտակակարգին ինչ. զի իմ ամենայն կողմն, այսինքն վերջին յիսուսի անէն ուրեմն, զոր ներկայ ունիմ, և կամ զոր պատահի առաջինն առաջացուցանեմ, այսինքն զինչ մնացեալ իմ, ամենայն որ ինչ կայ գտանիցին ինձ ՚ի վերայ աշխարհիս զայն ամենայն մասնաւորեալ աւանդ ՚ի կենդանութեան իմում գրեալ հաստատեցի ՚ի ժառանգութիւն ներքոյ յառաջագրեալ անգեալն պատուէր:—Իմ ամենայն կայք տան և վեց բաժին և կամ մասն համարել, ՚ի նոյն տան և վեց մասինն ութն մասն փոխեմ պարտի և կատարելագործ եղա: Այսու գառանց Աստուծոյ քաղաքի Հայոց բարեկարգութեանց: Այսինքն երկու մասն գտան տանցն, երկու մասն այլ բազմանցն, երկու մասն հիւանդանոցին. և երկու մասն որոց տանն ես ՚ի մեռանելն ինձ յիշատակ ՚ի քաղաքին մեղաց և ՚ի միաբանութիւն ազգին մեր:—Իսկ

Յիսուսի յետ մեռանելոյ մեր մասն թողումեմ միայն Կալկաթա քաղաքի Կորտ աՖԱֆիկոլէջ ամ բանաւորեցին, այսինքն, վասն Չ ըն բանաւորեցին:—Իսկ երկու մասն թողումեմ միայն Կալկաթա եկեղ Հայոց ազգ դպրատանցն, այսինքն Հարսանց աշխարհիցն մեր ազգ դպրատան ալ բաժ բոլորովին մանկունքն որք եկեսցեն ասա:—Արդ ես վերջ գրեցի թէ իմ տանն տան և վեց սամ իւրաքանչիւր, հազար երեք անդ եւս բաժին եղե տասնեւմեկ ամ: Արդ ես վերջ ամ պարտաւորեն յայտնեմ:—Արդ տասներ վերջ յիսուսի ամենայնեցին, և նոցա կարմնէ անդր եղելոյ վերջիններն որ իմ կառավարողք պէտք լինին, ՚ի նոցանէ ես խնդրեմ եմ և պատուիրեմ եմ նոցա որ մնացեալ հաւատարմութեամբ հետևեալ եղելոյն ամենայն մարդաթնեն և քրիստոն տացեն, որ մի գուցէ անհարաւթեամբ գտանել մնալով անկեան բանդմին, և այլ բաժին ՚ի միաբանութենէ զրկեսցին: Արդ եւ պատուիրեմ, զի իմ կառավարողքն այսպիսի հաւատարմութեամբ հաշուող յամենայն տարւոյ գեկուցմունս տան, իմ տանէ ՚ի նոյն տարէն եկամուտն ծախս արասցեն, և զամ եղած մնացեալն նախ իւրեանց գի հարիւրին հինգ խրսանց հախաց վեր առցեն, յետ այնուհետև եւս անկրի մասնաւորի, խորհին և վերջ յիսուսի երեսուն և մին ամ եւս վեր ամ

խօսս մատուցանէ , Մուքատր ալէյը մուքատտան մէրհամէթլիւլէրը ձգելով , Արդարութեան ատեանին մէջ իւր տուքի պաշտօնը սխալ փոխէ"։

—Երուսաղէմ Սրբոցական միջոցաւ ծանուցինք 'ի ժամանակին , թէ ուսումնասիրական միաբանութիւն մը հաստատուած է 'ի Վանս Սրբոյ Յակոբայ Երուսաղէմի անուամբ՝ այն ուխտի գալստեան բարեկարգութեանը հոգ տանելու համար ։ Այն ժամանակէ 'ի վեր յիշատակութեան արժանի առաջխաղութիւն մը չտեսանք նոյն ընկերութեան վրայօք ։ Այս լռութիւնը անշուշտ յուսահատութեան նշան մը չէ ․ վասնզի ազդարարաց կը յորդորեմք Վանուց եղբարց յորդորելէնը , որ ուխտի բարեխնամ ոգւով խնամք տանին իրենց ընկերութեան արժանաւոր կերպիւ ծաղկելուն համար՝ յօժար հայրաքի մանկանց և 'ի դպրանոց յիշեալ քաղաքին բնակչացը ։ Այսու ամենայնիւ պարտ անձին կը ջանան գործութեամբ հրատարակելու Հայրապետեան յորդի մանկանց Սորբիս ազգին ազդարարական քնարը , որն որ [illegible] կոչեն , բարեխնամ յոյսաւ ուխտին մը 'ի գործ կըդնէ Սրբոյն Երուսաղէմայ բարեկարգ յառաջադիմութեանց համար ։

Նախկանայի Եգիպտոսի քաղաքին Ճէրիտէ [illegible] հետևեալ յօդուածը կը թարգմանեմք ։

"Օսմանեան իշխանութեան մը՝ հաստատութիւն մը յոյժ հանուր [illegible] ընկերութեանց մէջ , որ 'ի մօտ ժամանակս կենդանագիր պատկեր գերագոյն պարոն Յարութիւնի Եգիպտոսի կանխոյն քաղցրալ յանձն իւրումս , [illegible] գրաւեալ գործառնութեան իւրոյ ։ Պէտք ընտիր պարոն Պէշ Եանէշի գաղղիացւոյ , յոր իւրում անձնով զԵգիպտոսի պալատական սենեկս , մինչ զի պարզերեսի բասու Եգիպ․ և ձեռագրութեան Արաբաց ։ Այլ , որքան խնդրութիւն առանց մեզ զի մի յերկեալ պաշտպանութեան [illegible]

ատեան խաղին , և կամ այն վեր ատենին և աստ մնացեալ մարդկան վերն գրածը համեմատ ատեան և վէշ սամ արացեն , ու թէ ամեն նոյն յատուկ քանի քանէր անուամբ առաքեսցեն 'ի Նորինսի Լեան բարեկարգութեանցն հասարակաց ձեռն ։ —Իր երկու ամենայն նոյն քանիքր անուամբ բաժանեցեն Հայաստանեայց եկեալ զարդական բնակչաց մարդկանց ։ Իսկ մնացեալն վէց ամեն Կարս ափիկոսէ կայի բանաւոր եկեալ քիսամեայ բանդարկեցեն՝ բանի մը անձին արարք փտորելէ՝ որ բաւական լինիցի ։ Նորան անձանց արարքն հասուցեն և 'ի բանտին ապաստանեն յաւուրս մեծի աւագ շաբաթու պահոցն ։ Նոյն ժէն 'ի նոյն բանտին բերկրանեալ անձինք չլուանիցին էին միջոցաւն , և կամ գուշակ ամենայն անձինք պատիժին , և յիշեալ վէց ամսոյն աւելի մարդկան մնացէ՝ առ այս պատուիրեմ , զի նոյն մարդոցն 'ի նոյն բանտաւն նստեալ քառորդ և հեթանոսաց բանդարկեալս աղատեսցեն , քանզի վերն յիշեալ ամսին և կամ անձինքն են խնամ մանուկ և առաջարկեր ամենայն կողիցն խնդ՝ վէնի մահուանն իմ ։

(Մնացորդը հետևեալ թերթով ։)

այսօրին որ կողէր չարաւն առըստանաց ի և մարդաստի կէլ 'ի ձեռին իւրում , ընդդէմ իւր յաւէտ վեհաշխարհն Եգիպտոս ։ Օրէնսդ Նախկին մէջ գլխաւոր ժամանակիս դէպ 'ի բու մեզ , և բազմաբերութիւն առյ հրապարակողք եղբայրց միայն խորոնց բառնալ 'ի պատուական ազգ մեր ։ յոյժ բազում յառաջ 'ի փառս անձանց պրկելով՝ պետական գրուածս Եգիպ․ զանազանութեամբ յառաջնոց պետութեանց անդադար գրաւորական բերդ՝ գործոց ցանկն 'ի մարմնոց ամենայն արուեստից , գիտութեանց և ճարտարութեանց , գերագոյն ամենայնի գտնելով զնէր ազգի և զերկիրն Եգիպտոսի "։

ՕՏԱՐԱՑԻՆՔ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 30 [illegible] ։

Եր գերապատիւ հասարակութեան Հայոց ։

Ժամանեալ իմ 'ի Շնդիկս Հնդկաստանէ յամի 1843 , և մնալով առա դժնդակ անօթական 'ի պատմառս ազգային մահուան ազգասէր Հայաստանեայց բարեկրթական Պօղոս Աղա Աստուածատրեանց եղբօր զանհերիս անձնասէր ազնուութեամբ մեր եղբ և քանզի հասարակաց օգնել և ծաղկեցուցանել զորհեսս Հայկական ազգայնութեան 'ի մայրաքաղաքիս յայսմիկ և ուր որ են կարօղ հասանել 'ի լուսոյ անդրանակաց , և ճշմարիտ բարեհաճութեանց հաղորդութեանց և գիտութեանց ։ Յաջողեցին Աստուծոյ , և առատաձեռն օգնականութեամբ պատուելի մեծամեծաց՝ հաստատեցի դպրոցս մի Արժի— անուն , ուր և մեզ սորվեն ուսումնականութեամբ ազգային մեծագոյն վճռաբանութեան մը՝ վարժիլ 'ի ձեռ գեղեցիկ և փոյթեալ , որ և 'ի լոյս ընծայեցի դէպ քանի մը աշակերտ ։

Շնորհակալ եմ առաջնորդութեանց դրած վարժին երախտագիտութիւն իմ առ բարեձեռ և բարերար Փարամազ Լէյլօ , որք նայելով յանօդնական վիճակ իմ յաշխարհի աստ՝ աղքատութեամբ և բարեսիրութեամբ մարդասիրութեամբ բարեհաճեցան ձեռնատու լինել իմ յաջողութեան իմում , որոց շնորհակալ պարտք են՝ Տէր կամիցի ամենայն փառս նոյնպէս 'ի հասարակ բարերարութեան և մարդասիրութեան նոցին ։

Արժի— անուն դպրոց իմ որոյ հաստատութիւնն բարձրանայ բարձր զուարճութեան , թէև բարեկամաց իմոց բաց է փառս ամենայն կենդանազգու մանկանց և սիրելի զօրս բնիկ բնաւ աշխարհաց և կանանց ։ Մէկ [illegible] բերբէ պատսպարան և կամ [illegible] սնուանցանքն [illegible] Հայոց ։ Այս վերջ հիմունք , առաջին և անթերի կանոն ապագայնի ։ Ունիմ աշակերտս եղիցին չափաւորս յաջ , և այս գրեթէ առաջադրեցին անխախտ՝ փոփոխ․ չ , դէպ ցին և ընտիր ձեռով և աղդի ազգի նորաձև խաղ և մանր աղջկան զրոյց՝ զուարճալ չկրկնեցանն առ յաջողի մերում ։ Ամենայն գործք ապաղաբութեան զոր յորդեցի Մեղմաքէշայքն հաճեցին յանձնել իմն կատարեցին մեծաւ հոգաբարձութեամբ , զգուշութեամբ , աչալրջութեամբ և հաւատարմութեամբ ։ Վասն որոյ խոնարհաբար ամենեցունց իմն և յաւագ որ ցանկութիւն ունին բարեաւ և զաւակ մի 'ի ժամ վարժանց անձանց եղանել բարեկամս ապրեամ երջանկիլ ։

Խոնարհեալ ձեռին իմ շնորհապարտ՝

'Ի ԿԱՂԱՔԹԱ Յանց յարգանօք մեծապատիւ

ՑԱՐԹԻՒՆ ՏՊԱՐԱՆԻ · Աստուածապաշտ ծառայ

25 · Յուլիս · 1846 · ՊՕՂՈՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Պարոնայք Ներսէս և ընկերք՝ գաղղիացի արուեստից կրծանաւորացանն հաւատարմութեամբ թէ անտառի անտառ աղւոր ծաղիկներ , ծառեր , ծաղիկներ (զեկեր արմտիք) և ուրիշ պտղատու պտուղներ բերած են հեռուներէ , զորոնք խիստ աժան գիներով կը ծախեն հիմակ բազմաց՝ քանի մը օրէն ետքը սկսի մեկնիլ տեղէն 'ի Պոլսոյ գնոր եղելու համար ։

Ուզեցողները պիտի Մեկնեն դէպ 'ի Պոլիս փաձաւանդաց գրասենեակ բազար ։

ԱԶԴԱՐԱՐ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

[illegible] 120 [illegible]

[illegible]

[illegible]